

Miliard złotych na adaptację polskich miast do zmian klimatycznych

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej uruchomił dwa nabory wniosków o dotacje, które mają m.in. pomóc samorządom zrealizować inwestycje zagospodarowujące wody opadowe i rozwijać zielono-niebieską infrastrukturę

Małgorzata Okularczyk-Okon
prezes zarządu
Collect Consulting SA

Przystosowanie do zmian klimatu oraz budowa systemów przejmowania wód opadowych i zarządzania nimi – to istotne wyzwania, przed jakimi stoją obecnie polskie miasta. O tym, że zapóźnienia w tym obszarze mogą mieć wymierne i kosztowne konsekwencje, wiele polskich miast przekonano się kilka miesięcy temu, podczas tegorocznej powodzi.

Dlatego finansowanie inwestycji związanych z gospodarowaniem wodami opadowymi uwzględniono w programie Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FENIKS) 2021–2027. W ogłoszonych 31 października 2024 r. przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) dwóch naborach jednostki samorządu terytorialnego mogą otrzymać łącznie aż 1 mld zł.

Dla dużych

W pierwszym naborze (nr FENX.01.02-1W.01-001/24) w ramach działania 1.2 „Adaptacja terenów zurbanizowanych do zmian klimatu” mogą wziąć udział 44 wybrane miasta liczące powyżej 100 tys. mieszkańców. Miasta te były uczestnikami projektu pilotażowego „Opracowanie planów adaptacji do zmian klimatu (MPA) w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców oraz m.st. Warszawa”. W ramach tego projektu pilotowanego przez NFOŚiGW największe miasta w Polsce opracowywały pierwsze plany adaptacji do zmian klimatu. Teraz w ramach otwartego konkursu mogą się ubiegać o finansowanie inwestycji, które w tych planach uwzględnili.

Szansa również dla małych

Drugi z uruchomionych naborów (nr FENX.02.04-1W.01-013/24) w ramach działania 2.4 „Adaptacja do zmian klimatu, zapobieganie klęskom i katastrofom” został z kolei przygotowany z myślą o miastach powyżej 20 tys. mieszkańców oraz liczących 15–20 tys. mieszkańców, które są stolicami powiatów. Wyłączone są z niego niestety miasta, które mogły być beneficjentami wsparcia na tożsame przedsięwzięcia w ramach innych programów operacyjnych, np. Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej, czy przywołane już 44 miasta liczące powyżej 100 tys. mieszkańców, dla których jest konkurs FENIKS 1.2 (co wynika z zasad podziału środków w perspektywie finansowej na lata 2021–2027).

Co istotne, otwarcie okienka naborowego i przeznaczenie funduszy na zrównoważone systemy gospodarowania wodami opadowymi oraz rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury w pełni koresponduje z prowadzonymi obecnie zmianami legislacyjnymi w tym zakresie. Przygotowany przez Ministerstwo Klimatu i Środo-

wiska projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw (5 listopada został przyjęty przez rząd, a 27 listopada uchwalony przez Sejm i skierowany do Senatu) przewiduje nałożenie obowiązku w zakresie opracowywania miejskich planów adaptacji do zmian klimatu również na miasta powyżej 20 tys. mieszkańców. [ramka]

Na co

Środki z obu konkursów będą wspierały projekty zrównoważonych systemów gospodarowania wodami opadowymi z udziałem zieleni, zielono-niebieskiej infrastruktury czy rozwiązań opartych na przyrodzie (a więc takich, które zakładają wykorzystanie naturalnych parków, lasów, stawów).

Priorytetowo będą traktowane działania inwestycyjne, których celem jest:

- zapobieganie podtopieniom i zalaniom oraz ograniczanie skutków tych zjawisk,
- zwiększenie odporności na ekstremalne zjawiska pogodowe (ulewy oraz powodzie błyskawiczne),
- spowolnienie odpływu wód opadowych oraz retencjonowanie wody w zlewniach lokalnych wraz z systemami jej dystrybucji na okres suszy. Katalog działań, które miasta zawarły bądź planują zawrzeć w swoich planach adaptacji, jest bardzo szeroki i uzależniony od indywidualnych uwarunkowań.

Projekty zielono-błękitnej infrastruktury w mieście mogą obejmować m.in.:

- tworzenie terenów zielonych, parków, skwerów, zieleńców oraz miejskich zasobów wodnych, takich jak rzeki, strumyki, rowy, jeziora czy zbiorniki;
- działania związane z rozszczelnieniem powierzchni nieprzepuszczalnych i zwiększeniem retencji wód w mieście, np. zmiana podłoża na przepuszczalne i półprzepuszczalne, budowa i modernizacja zbiorników retencyjnych w obrębie miasta;
- rozbudowę i modernizację kanalizacji deszczowej (inwestycje w tzw. infrastrukturę szarą – podziemną). Dopuszczalne jest sfinansowanie również elementów dodatkowych, w tym np. ciągów pieszo-rowerowych, stojaków na rowery, ścieżek, ławeczek, koszy na śmieci, oświetlenia, toalet, małej architektury, placów zabaw dla dzieci, siłowni plenerowych. Co ciekawe, na zieleni stosowaną w projektach powinny się składać gatunki rodzime, a działania adaptacyjne nie powinny powodować spadku różnorodności biologicznej, ale przyczyniać się do jej zachowania lub zwiększenia.

Ile można otrzymać

Wnioski o dofinansowanie mogą składać:

- jednostki samorządu terytorialnego,
- jednostki organizacyjne działające w ich imieniu,
- podmioty świadczące usługi publiczne w ramach realizacji obowiązków własnych JST.

Miasta mają cztery lata na przygotowanie planów

Sejm 27 listopada przyjął ustawę o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw. Projekt przygotowało Ministerstwo Klimatu i Środowiska. Przewiduje on m.in., że:

- ▶ miasta powyżej 20 tys. mieszkańców będą musiały opracowywać miejskie plany adaptacji do zmian klimatu (MPA) i przyjąć je najpóźniej do 2 stycznia 2028 r.; plany te będą uwzględniane w strategicznych dokumentach gminnych i ponadlokalnych oraz w planowaniu przestrzennym gmin i województw, np. w ramach oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko konieczne będzie określenie jego wpływu na klimat oraz podatność (uwzględniając narażenie oraz odporność) danego przedsięwzięcia na zmiany klimatu;
- ▶ na opracowanie MPA miasta otrzymają wsparcie ze środków europejskich;
- ▶ w kolejnych latach po opracowaniu planów burmistrz albo prezydent miasta będą musieli monitorować na bieżąco wdrażanie działań adaptacyjnych zawartych w uchwalonym MPA;
- ▶ co dwa lata od dnia przyjęcia planu burmistrz albo prezydent miasta będą sporządzać sprawozdanie z monitorowania wdrażania działań adaptacyjnych do zmian klimatu.

Nowe przepisy przewidują także rozwiązania, które usprawnią działanie programów finansowych „Stop smog” i „Czyste powietrze”. Wprowadzone zostaną dodatkowe mechanizmy, które będą wspierać realizację przedsięwzięć w miastach liczących powyżej 20 tys. mieszkańców oraz na pozostałych obszarach kraju, w których są stwierdzone przekroczenia poziomów dopuszczalnych i docelowych substancji objętych systemem monitoringu. Celem ma być przyspieszenie poprawy jakości powietrza oraz ograniczenie wielkości emisji gazów cieplarnianych wprowadzanych do powietrza. Samorządy mają dostać dodatkowe pieniądze na poprawę jakości powietrza oraz zwiększenie odporności miast na zmiany klimatu.

Ustawa została skierowana do Senatu. Nowe regulacje wejdą w życie po 14 dniach od ogłoszenia w Dzienniku Ustaw.

Oprac. JP ©

Podmioty w naborze dla dużych miast mogą się ubiegać o wsparcie w wysokości do maksymalnie 77 proc. kosztów kwalifikowanych, zaś w naborze dla mniejszych miast – do 79,71 proc. kosztów kwalifikowanych projektu.

Kryteria oceny – na co zwrócić uwagę

Wnioski złożone w obu naborach będą oceniane według ujednoliconych kryteriów, stanowiących załącznik do regulaminów naborów. Szczególny nacisk przy ocenie projektów NFOŚiGW położył na efektywność zastosowanych rozwiązań. Inwestycje dotyczące zagospodarowania wód opadowych powinny stanowić co najmniej 50 proc. wartości projektu (co pokazuje istotność tych rozwiązań dla osiągnięcia celów adaptacyjnych i zwiększenia możliwości absorpcji opadów).

Kluczowe będzie również zastosowanie rozwiązań nie tylko odprowadzających, lecz także retencjonujących wody opadowe w miejscu ich powstawania. Istotne są też rozwiązania mające opóźnić odpływ tych wód. Największe szanse na objęcie wsparciem mają więc projekty, w których na ponad 60 proc. powierzchni objętej projektem deszczówka będzie retencjonowana. Zatem chodzi o takie inwestycje, jak budowa zbiorników retencyjnych podziemnych i powierzchniowych, szczerlnych i chłonnych, drenży rozsączających, nawierzchni chłonnych, zielonych tarasów, ogrodów deszczowych.

Z regulaminu i kryteriów oceny projektu wynika, że ważne są także zie-

leń miejska i zwiększenie jej udziału w obszarach objętych projektem.

Dobrze, aby projekty prowadziły również do efektywnego wykorzystania zatrzymanych wód opadowych do utrzymania zieleni lub rozsączania.

Premiowane będą ponadto rozwiązania oparte na przyrodzie – te naturalne będą miały przewagę nad techniczno-technologicznymi. Do opartych na przyrodzie można zaliczyć rozwiązania wykorzystujące ce naturalną zdolność retencji i odprowadzania wód opadowych, takie jak rowy odprowadzające, zbiorniki odprowadzające, ale też ogrody deszczowe, zielone dachy czy pasaża roślinne.

Gdzie i kiedy składać wnioski

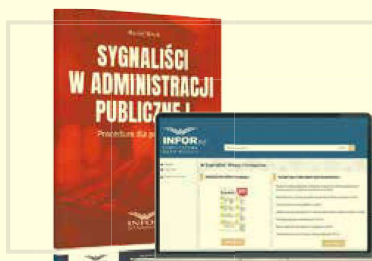
Wnioski o dofinansowanie należy składać do NFOŚiGW wyłącznie w postaci elektronicznej, za pośrednictwem specjalnej aplikacji WOD2021 (<https://wod.cst2021.gov.pl/>).

Terminy składania wniosków:

- nabór nr FENX.01.02-1W.01-001/24 – do 31 stycznia 2025 r. do godz. 23.59,
 - nabór nr FENX.02.04-1W.01-013/24 – do 31 marca 2025 r. do godz. 23.59.
- Inwestycje w infrastrukturę bywają kosztowne, niemniej budżety po 500 mln zł w każdym naborze zapewne pozwolą wyłonić wiele potrzebnych projektów i sfinansować inicjatywy zapobiegające katastrofom klimatycznym w dużych i małych miastach. Nie ma obawy, że środki te pozostaną niewykorzystane.

©

REKLAMA

OCHRONA SYGNALISTY

Od 25 grudnia 2024 r. obowiązkowa procedura zgłoszeń zewnętrznych

ZAMÓW sklep.infor.pl

